

(1) בראשית פרק כה

(יט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אֲבִרְהֵם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק:

(2) רש"י על בראשית פרק כה פסוק יט

ע"י שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק:

(3) ספר בראשית פרק יז

(טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרִי אֶשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרָה שְׁמָהּ:
(טז) וּבִרְכֹתַי אֲתָהּ וְגַם נִתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן וּבִרְכֹתַיָּהּ וְהִיְתָה לְגוֹיִם מְלֶכֶי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

(4) רש"י על בראשית פרק יז פסוק טז (ע"ע כא: ז ורש"י שם)

וברכתיה - בהנקת שדים כשנצרכה לכך ביום משתה של יצחק שהיו מרגנים עליהם שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בננו הוא והביאה כל אחת בנה עמה ומניקתה לא הביאה והיא היניקה את כולם הוא שנאמר היניקה בנים שרה. ב"ר רמזו במקצת:

(5) מדרש תנחומא תולדות פרק א

בא וראה כח השלום שבשעה שנתטלטה שרה מיד פרעה ליד אבימלך ונתעברה ביצחק היו אומות העולם אומרים הלבן מאה שנה יולד אלא היא מעוברת מאבימלך או מפרעה והיתה חשד בלבו של אברהם על אלו הדברים מה עשה הקב"ה אמר למלאך הממונה על יצירת הוולד עשה כל אקונין שלו כדמות אביו כדי שיעידו הכל שהוא בנו של אברהם מנין ממה שקראו בענין אלה תולדות יצחק בן אברהם ממשמע שהוא אומר יצחק בן אברהם איני יודע שאברהם הוליד את יצחק ומה ת"ל אברהם הוליד את יצחק שכל הרואה אברהם היה אומר בודאי שאברהם הוליד את יצחק ממה שהיה קלסתר פניהם דומין זה לזה לכך נאמר אברהם הוליד את יצחק:

(6) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פז.

אמר רבי לוי אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה היו כל אומות העולם מרגנים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא ולא עוד אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם מה עשה אברהם אבינו הלך וזימן כל גדולי הדור ושרה אמנו זימנה את נשותיהם וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות והניקה את כולן ועדיין היו מרגנים ואומרים אם שרה הבת תשעים שנה תלד אברהם בן מאה שנה יוליד מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם פתחו כולם ואמרו אברהם הוליד את יצחק

(7) בית הלוי בראשית פרק כה פסוק יט

אברהם הוליד את יצחק. רש"י הביא דברי רז"ל דליצני הדור היו אומרים מאבימלך נתעברה שרה וע"כ צר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם ואמרו הכל אברהם הוליד את יצחק. לכאורה למה קרא אותם ליצני הדור והלא הם רשעי הדור. והנראה דודאי לא היו אומרים כלל דמאבימלך נתעברה דמאי ירויחו בזה דבשלמא אם שרה היתה אז בת בנים ורק אברהם היה זקן היה מקום לאותם שאין מאמינים בהנס לומר כן. אבל הרי אדרבה אברהם לא היה עקר דכבר נולד לו ישמעאל ושרה היתה העקרה ועוד בת תשעים שנה ולא יוקטן הנס כלל באומרם דמאבימלך נתעברה. ועוד וכי יעשה הקב"ה נס לאבימלך שלקחה באיסור ואדרבה הכל ראו כי אבימלך נענש עבורה בעצירת כל רחם והכל ידעו דמאברהם נתעברה.

(8) רק אמרו כן בדרך ליצנות שראו דעד כאן לא הולידה שרה הגם שהיתה צדיקת ועכשיו נתעברה ואמרו כי הועיל לה הזכות והצער שהיה לה מלקיחת אבימלך בעל כרחה וניצולה ממנו ויצאת טהורה ולא נגע בה זה הועיל לה כי ראה ה' בצערה ונתן לה הריון כמו שמצינו באשה שנסתרה וטהורה ונקתה ונזרעה זרע (פר' נשא). וזהו

שאמרו בדרך ליצנות מאבימלך נתעברה שרה וכמו הליצנות שאומרים פלוני בנה בית מחמאה, והכוונה שע"י שעשה סחורה בחמאה והרויח ממון בנה הבית, וע"כ קראם ליצני הדור. ורק היה מקום לחוש דברבות הימים יהיה נשכח שהוא רק בגדר ליצנות והדברי ליצנות יהיו נזכרים ויהיה לעז חלילה וע"כ צר קלסתר פניו כשל אברהם.

(9) הגרי"ז הלוי על בראשית פרק כה פסוק יט

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ופרש"י לפי שהיו ליצני הדור אומרים . . . והנה מה הועילו בליצנותם, הלא סוף כל סוף כי היכא דאצל אברהם אבינו היה נס, אצל שרה היה זה גם כן נס, והנס היה יותר גדול משל אברהם כדמשמע מקראי. ואשר רואים בזה דליצני הדור בכפירתם מעשי ה', אע"פ שמוכרחים הם להודות ולהאמין שכך הוא, אבל אצל אברהם אבינו העברי אשר פירסם אלקותו בעולם, אצלו יכפרו שקרה נס, זהו דרכם כסל למו. מעשי נסים נכונים אבל לא אצל אברהם:

(10) ספר בראשית פרק יב

(א) וַיֹּאמֶר יִדְּוֹד אֶל אַבְרָם לֶךְ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרְאַךְ:
(ב) וְאַעֲשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאַבְרָכְךָ וְאַגְדְּלָה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה:
(ז) וַיֵּרָא יִדְּוֹד אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֶךָ אֲתוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבְּן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו:

(11) ספר בראשית פרק כה

(כא) וַיַּעֲתָר יִצְחָק לַיהוָה לְנִכְחַ אֲשֶׁתוֹ פִּי עֵקֶרָה הוּא וַיַּעֲתָר לוֹ יְהוָה וַתִּהְיֶה רַבָּקָה אֲשֶׁתוֹ:

(12) רש"י על בראשית פרק כה פסוק כא

ויעתר לו - לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה:

(13) ספר בראשית פרק יח

(יח) וְאַבְרָהָם הָיָה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרָכוּ בוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ:
(יט) פִּי יַדְעֹתָיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוָה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן תִּבְיָא יְהוָה עַל אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו:

14) Rav Y D Soloveitchik, "The Rav Speaks" (Five Drosht) p. 108-9

People laughed at the event. They did not believe that Isaac would inherit Abraham. That he, a young lad of the new generation, would continue to carry Abraham's visions and laws, and that he also would engage in building altars and calling on the name of God. They laughed at Avraham's dreams that his son would give his life for Torah and fight for the sanctity of Abraham's house.

15) The scoffers said "Sarah conceived from Avimelech". Others claimed, "They bought themselves a foundling from the marketplace". it is impossible to pass on Avraham's outlook, the mitzvot of Avraham, his statutes and laws, to the modern generation, to young Yitzchak who fights with a rifle, works in laboratories and thinks in modern categories of thought.

16) When Abraham dies, people said, his entire philosophy will perish, his altars will be dismantled, his Shulchan Aruch will be eaten by moths and all trace of his life will vanish. . .

17) Years past by and those who will want to laugh at Yitzchak and the hopes that Avraham pinned on him, suddenly began to query and ask: Is Isaac really sincere in his efforts to resuscitate Avraham's work? What is going on? They rubbed their eyes. Yitzhak was indeed continuing with Avraham's enterprises. He was fighting for the same ideals, doing the same things that his father had done, the same Gemara the same Shulchan Aruch, the same Shabbat and the same laws of divorce. Who could have foreseen that the young, modern Yitzchak would . . . demand a kosher kitchen and fight for religious education and the like! Who would have guessed that he would speak with the same language that old Avraham spoke, as the author of the Shulchan Aruch, as the Rema, as the Gaon of Vilna, as Rav Chaim of Voloshin?